

Vlaams
Parlement

stuk **1705** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 5 juli 2012 (2011-2012)

Hoorzitting

over de problematiek van een interfederaal
of Vlaams gelijkheidsorgaan

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
uitgebracht door de heer Marc Hendrickx

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
de heer Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
de dames Vera Celis, Goedele Vermeiren;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Chokri Mahassine;
de heren Willy Segers, Kris Van Dijck;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

INHOUD

1. Inleiding.....	4
2. Uiteenzetting door de heer Jogchum Vrielink en prof. Stefan Sottiaux.....	4
2.1. Inleiding	4
2.1.1. Definities	4
2.1.2. Onderzoeksvragen	5
2.2. Het onderzoeksrapport.....	5
2.2.1. Deel I. De juridische en internationale context	5
2.2.2. Deel II. De organisatorische en inhoudelijke context	6
2.2.3. Deel III. De institutionele context.....	6
2.2.4. Deel IV. De federale context.....	8
2.3. Conclusie.....	9
3. Uiteenzetting door prof. Ides Nicaise	10
3.1. Situering van het steunpunt	10
3.2. Interfederalisering CGKR – overheveling steunpunt naar POD Maatschappelijke Integratie.....	10
4. Vragen en opmerkingen van de leden	11
5. Antwoorden van de sprekers	13
5.1. Antwoorden van prof. Stefan Sottiaux en de heer Jogchum Vrielink	13
5.2. Antwoorden van prof. Ides Nicaise.....	14
6. Repliek.....	15
Gebruikte afkortingen	16
Bijlage: Presentatie van de heer Jogchum Vrielink en prof. Stefan Sottiaux.....	17

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen hield op 3 mei 2012 een hoorzitting over de problematiek van een interfederaal of Vlaams gelijkheidsorgaan, met als sprekers:

- prof. Stefan Sottiaux en de heer Jogchum Vrielink (KU Leuven);
- prof. Ides Nicaise (voorzitter Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting).

1. Inleiding

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, geeft een stand van zaken over de oprichting van een gelijkheidsorgaan. Volgens hem stelt Vlaanderen in het kader van zijn bevoegdheden vragen bij de problematiek van discriminatie. Er is het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid (Gelijkekansen-decreet) en men bekijkt of er een gelijkheidsorgaan moet worden opgericht. Het Vlaams regeerakkoord stelt dat in de eerste plaats moet worden getracht om een interfederaal orgaan tot stand te brengen, waaronder zowel de Vlaamse als federale bevoegdheden ressorteren. Als gevolg van de moeizame federale regeringsvorming werd de streefdatum voor de oprichting verschoven naar eind juni 2012. Na deze datum kunnen eventueel andere oplossingen naar voor worden geschoven (zie ook de met redenen omklede motie, *Parl. St. Vl. Parl.* 2011-12, nr. 1282/2).

Op vraag van de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel en in het kader van een opdracht van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid, werd een juridisch onderzoek uitgevoerd door prof. Stefan Sottiaux en de heer Jogchum Vrielink: ‘Gelijk of meer: naar een interfederaal of Vlaams gelijkheidsorgaan dan wel naar een algemene mensenrechteninstelling’.

2. Uiteenzetting door de heer Jogchum Vrielink en prof. Stefan Sottiaux

2.1. Inleiding

2.1.1. Definities

De heer *Jogchum Vrielink* wil eerst kort de betekenis van de sleutelbegrippen gelijkheidsorgaan en mensenrechteninstelling verduidelijken.

Onder gelijkheidsorganen verstaat men overheidsinstellingen die meestal onafhankelijk zijn en die het bestrijden van discriminatie en het bevorderen van gelijkheid en gelijke kansen tot opdracht hebben. Bijkomend is er nog een onderscheid tussen enerzijds algemene gelijkheidsorganen en anderzijds sectorale gelijkheidsorganen. Een algemeen gelijkheidsorgaan is bevoegd voor alle gronden op basis waarvan discriminatie verboden is. Een sectoraal gelijkheidsorgaan beperkt zich doorgaans tot één discriminatiegrond bijvoorbeeld: geslacht, handicap enzovoort. Of tot een samenhangend cluster van discriminatiegronden, bijvoorbeeld raciale gronden.

Een algemene mensenrechteninstelling is een instelling met een zeer ruim mandaat voor de bevordering van een ruime waaier van en zelfs alle mensenrechten.

Sectorale mensenrechteninstellingen hebben een beperkter mandaat dat veelal in relatie staat tot één mensenrecht.

Een gelijkheidsorgaan is eenvoudig gesteld een sectorale mensenrechteninstelling die bevoegd is voor de bestrijding van discriminatie en voor de bevordering van gelijke kansen.

2.1.2. Onderzoeksvragen

In het onderzoek staan twee samenhangende vragen centraal. De eerste vraag luidt: “Moet Vlaanderen deelnemen aan een interfederaal gelijkheidsorgaan of moet er een eigen Vlaams orgaan worden opgericht?”. De tweede vraag die zich stelt is: “Moet Vlaanderen participeren aan de oprichting van een algemene interfederale mensenrechteninstelling, of moet deze instelling op Vlaams niveau worden opgericht of is een dergelijk orgaan wel nodig?”.

Het is niet mogelijk om een eenduidig antwoord te geven op deze vragen. Daar zijn verschillende redenen voor. Vooreerst laat het juridische nationale en internationale raamwerk veel ruimte toe. Er is een grote beleidsmarge. Ten tweede zijn er aan elke optie voor- en nadelen verbonden. Het gewicht dat aan deze diverse voor- en nadelen wordt toegekend, is afhankelijk van de politieke visie en prioriteiten bij het oprichten van een dergelijke instelling. Tot slot is het niet mogelijk op basis van rechtsvergelijkend onderzoek de ideale oplossing te identificeren. Men moet men rekening houden met de nationale en regionale situatie. Mensenrechten zijn geen confectiewerk, maar maatwerk.

2.2. Het onderzoeksrapport

Het rapport is opgedeeld in vier delen: de juridische en de internationale context, de organisatorische en inhoudelijke context, de institutionele context en de federale context.

2.2.1. Deel I. De juridische en internationale context

De juridische en internationale context geeft een overzicht van de nationale en internationale kaders die relevant zijn voor de oprichting van gelijkheidsorganen en mensenrechteninstellingen. Er wordt een basisonderscheid gemaakt tussen bindende en niet-bindende kaders.

Bij de verbindende teksten geldt dat die alleen maar verplichten tot het oprichten van bepaalde sectorale instellingen.

Vanuit de EU zijn er verschillende richtlijnen die nopen tot de oprichting van een aantal organen. Het gaat daarbij ten eerste om de Europese Non-discriminatie-richtlijnen inzake ras en geslacht. De organen die op basis daarvan moeten worden opgericht moeten als minimumbevoegdheid hebben om bijstand te verlenen aan slachtoffers, onderzoek te verrichten naar discriminatie en onafhankelijke verslagen te publiceren en aanbevelingen te doen op het vlak van discriminatie en gelijke kansen. Ten tweede geldt op basis van de Europese richtlijn Persoonsgegevens de verplichting om een toezichthoudende autoriteit aan te wijzen die onder meer de mogelijkheid moet hebben om in rechte op te treden.

Van de VN-teksten verplicht alleen het IVRPH tot de oprichting van een instantie die de uitvoering van het verdrag bevordert, beschermt en opvolgt.

Op het Vlaamse niveau zijn er twee verplichtingen die voortvloeien uit het decreet van 8 mei 2002 houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt (DEPA) en het Gelijkekansendecreet. Beide decreten verplichten tot het oprichten van een gelijkheidsorgaan, dat enerzijds over de bevoegdheden moet beschikken die in de EU-richtlijnen zijn opgenomen en dat anderzijds in rechte moet kunnen optreden.

Bij de niet-bindende teksten zijn vooral de Paris Principles van belang. Dat is een set met aanbevelingen die aandringen op de oprichting van een algemene mensenrechteninstelling en die ook richtlijnen biedt voor de verankering, de werkwijze en de onafhankelijkheid van dergelijke instellingen.

2.2.2. *Deel II. De organisatorische en inhoudelijke context*

Het tweede deel van het onderzoeksrapport handelt over welke organisatorische en inhoudelijke praktijken gangbaar zijn, zowel bij gelijkheidsorganen als bij mensenrechteninstellingen. Er zijn een tweetal ontwikkelingen die in kaart werden gebracht. Ten eerste is er de vaststelling dat gelijkheidsorganen duidelijk evolueren van sectorale naar algemene gelijkheidsorganen. Vooral in Europa is deze trend aanwezig. Een tweede vaststelling is dat een dergelijke, algemene ontwikkeling bij mensenrechteninstanties vooralsnog ontbreekt. De redenen voor deze ontwikkelingen worden in het derde deel van de studie uitvoerig uiteengezet.

2.2.3. *Deel III. De institutionele context*

De voor- en nadelen van een algemeen gelijkheidsorgaan ten opzichte van een sectoraal gelijkheidsorgaan worden tegen elkaar afgezet (zie bijlage p. 19). Argumenten die pleiten tegen de integratie van sectorale gelijkheidsorganen zijn overwegingen in verband met de doelgroepen. Voor sectorale organen is het gemakkelijker om een band te ontwikkelen met de doelgroep. In het verlengde daarvan geldt het argument van de zichtbaarheid van specifieke vormen van discriminatie. Een derde argument tegen integratie in algemene instellingen is het factionalisme, waarbij intern verschillende belangengroepen tegenover elkaar komen te staan. Complexiteits- en vaardigheidsoverwegingen zijn ten slotte ook argumenten tegen integratie. Specialisatie is gemakkelijker te realiseren in een specifieke sectorale instelling.

Ten gunste van algemene gelijkheidsorganen pleit dan weer een efficiënter gebruik van middelen en dit zowel op financieel als cognitief vlak. Daarbij aansluitend laat een algemene instelling een kruisbestuiving toe waarbij technieken van discriminatiebestrijding ontwikkeld voor de ene vorm van discriminatie, ook toegepast kunnen worden op een andere vorm. Een belangrijk voordeel bij algemene instellingen is de ondeelbaarheid van discriminatie-ervaringen en van de bestrijding ervan. Discriminatievormen zijn in de praktijk niet altijd te scheiden. Meestal stuit men op een combinatie van discriminatiegronden. De klager hoeft dan ook niet te kiezen tussen vormen van discriminatie waarvan hij het slachtoffer zou zijn. Een algemene instelling kan ook gemakkelijker voldoende zichtbaarheid en bekendheid verwerven. Voor een algemene instelling is het voorts eenvoudiger een maatschappelijk draagvlak te behouden. Binnen de bevoegdheden van een dergelijke algemene instelling zijn er wel altijd vormen van discriminatiebestrijding aanwezig waarin men zich kan vinden.

Verdergaand op de voor- en nadelen van een algemene mensenrechteninstelling (zie bijlage p. 20), stelt de heer Vrielink dat op Belgisch en Vlaams niveau men niet verplicht is algemene mensenrechteninstellingen op te richten. Volgens voorstanders heeft de oprichting van dergelijke algemene mensenrechteninstellingen positieve gevolgen. Ze zouden er voor kunnen zorgen dat er een betere coördinatie en coherentie is op het vlak van het mensenrechtenbeleid en de daarmee samenhangende wetgeving. Ze zouden ook kunnen bijdragen aan een groter bewustzijn rond mensenrechten. Ze zijn ook een belangrijk contactpunt voor internationale organisaties, bijvoorbeeld bij het voorbereiden van allerlei verdragen. Tot slot zijn mensenrechtenorganisaties nuttig als expertisecentrum, door de onderzoeken die ze doen, de gegevens die ze verzamelen en de statistieken die ze kunnen genereren.

Volgens een aantal commentatoren zijn er ook een aantal nadelen aan mensenrechteninstellingen. Die liggen om te beginnen op het financiële vlak. De oprichting en werking van dergelijke instellingen brengen in beginsel een aanzienlijke meerkost met zich mee. Vaak wordt er ook gewezen op een onevenwicht tussen enerzijds de grote variëteit aan taken en anderzijds de relatief beperkte bevoegdheden en middelen. Dit is het risico van ‘overstretching’. De instelling wordt daarom soms ervaren als een soort super-ngo (niet-gouvernementele organisatie). Dit houdt dan op zijn beurt weer het risico in dat het middenveld een concurrentiële houding aanneemt ten opzichte van de instelling. Ook is het zo dat men-

senrechten onderling vaak conflicteren en dat de verscheidenheid aan mensenrechtelijke visies verloren kan gaan bij het hebben van één algemene instelling.

Als men zou besluiten tot het oprichten van een algemene mensenrechteninstelling dan stelt zich de vraag wat te doen met de bestaande sectorale instellingen. Momenteel bestaat er geen algemene trend tot integratie of uitbreiding van bestaande sectorale instellingen naar een algemene instelling. In de praktijk zijn de redenen van landen om dit wel of niet te doen van praktische of principiële aard (zie bijlage p. 21).

De meeste argumenten voor de integratie in een algemene mensenrechtenorganisatie zijn een spiegelbeeld van de argumenten voor de integratie van sectorale gelijkheidsorganen in een algemeen gelijkheidsorgaan. Zo geldt hier onder meer ook het argument van beperkte middelen, zowel financieel als cognitief, het argument van de kruisbestuiving, de ondeelbaarheid van mensenrechten. Argumenten betreffende de zichtbaarheid en bekendheid gelden hier ook. In het verlengde daarvan is het ook zo dat het hebben van algemene instellingen het dubbel werk uitsluit. Tot slot is het ook gewoon praktischer als er maar één instelling is.

Ook voor argumenten die pleiten voor het afzonderlijk houden van die verschillende organisaties, geldt dat deze deels een kopie zijn van de argumenten die beschikbaar zijn voor het handhaven van aparte gelijkheidsorganen. Er zijn echter ook wat extra nadelen. Analooq is het argument dat de zichtbaarheid van specifieke mensenrechten en de gerichtheid op de duidelijke doelgroep sterker aanwezig is. Daaraan gekoppeld bestaat dikwijls de vrees bij sectorale instellingen dat er minder aandacht zal worden gegeven aan (hun) specifieke mensenrechtelijke opdrachten. Een algemene instelling houdt ook het risico in dat men voorbijgaat aan het feit dat elke mensenrechtenmaterie specifieke vaardigheden en specialisatie veronderstelt. Ook zijn er overwegingen van een verschillende focus. Voor de meeste mensenrechten zijn de horizontale verhoudingen, de verhoudingen tussen burgers onderling, van ondergeschikt belang. Terwijl er bij discriminatiebestrijding een verstreckende horizontale doorwerking is. Critici wijzen ook op spanningen en conflicten die bestaan tussen diverse mensenrechtelijke agenda's, waardoor een afzonderlijke aanpak gemakkelijker is. Dergelijke spanningen kunnen in mensenrechteninstellingen zorgen voor schisma's en de zaken lam leggen. Als men er toch in zou slagen om tot een duidelijke beleidslijn te komen, loopt men het risico verweten te worden het ene mensenrecht belangrijker te vinden dan het andere. Een ander punt is dat vele mensenrechtelijke thema's maatschappelijk gevoelig liggen, bijvoorbeeld terrorisme, abortus en migratie. Een algemene mensenrechteninstelling moet zich bezig houden met al deze controversiële onderwerpen. Men ziet dan vaak minder omstreden activiteiten besmet worden door de controversiële aspecten. Een laatste argument tegen een algemene integratie van sectorale mensenrechteninstellingen, is dat deze wel schaalvoordelen kan opleveren, maar dat daar tegenover staat dat dergelijke instelling veel logger en bureaucratischer werkt.

In het Belgische en Vlaamse institutionele landschap zijn er momenteel nog lacunes. Uit een analyse van de huidige informatie van de mensenrechteninstellingen blijkt dat er minstens een drietal lacunes zijn. Ten eerste moet er nog een oprichting of aanwijzing zijn van een instelling die de verplichtingen van het IVRPH uitvoert. Daaraan is nog niet voldaan omdat de opgerichte dienst binnen het CGKR de bevoegdheidsverdelende regels niet zou respecteren. Een tweede ontbrekend element is de oprichting of aanwijzing van gelijkheidsorganen conform de Europese Nondiscriminatie richtlijnen en daarbij aansluitend is er ten derde nog geen uitvoering gegeven aan de oprichting of aanwijzing van gelijkheidsorganen conform het DEPA en Gelijkheidsdecreet.

De basisopties die men voor de uitvoering van deze verplichtingen heeft, zijn heel divers. Vooreerst is er de minimalistische optie, waarbij enkel de openstaande juridische verplichtingen worden geïmplementeerd. Daarnaast is het ook mogelijk om te opteren voor een algemene mensenrechteninstelling, die afzonderlijk wordt opgericht naast de bestaande

instellingen. Dit is de zogenaamde additieoptie. Tot slot zijn er diverse integratie- en reorganisatieopties, waarbij de bestaande instellingen deels worden geïntegreerd, deels worden samengevoegd. Dit leidt al dan niet tot de oprichting van een algemene mensenrechten-instelling. Bij al die opties geldt dan ook nog eens dat deze, ofwel op Vlaams, ofwel op interfederaal niveau kunnen worden uitgevoerd.

2.2.4. *Deel IV. De federale context*

Prof. *Stefan Sottiaux* licht het vierde en laatste deel van het rapport toe over de vraag of Vlaanderen een eigen orgaan gaat oprichten of gaat participeren aan een interfederaal mensenrechten- of gelijkheidsorgaan.

Deze vraag rijst omdat het gelijkebehandelingsbeleid en antidiscriminatiewetgeving een bevoegdheid is die in federale staten niet uitsluitend toekomt aan één niveau. Het is doorgaans geen exclusieve bevoegdheid van één niveau.

In een eerste onderdeel werd de vraag louter descriptief en rechtsvergelijkend benaderd. Hoe wordt dit probleem aangepakt in andere federale en geregionaliseerde staten? In een tweede onderdeel worden de voor- en nadelen van de diverse opties vergeleken op basis van de juridische en rechtspolitieke literatuur.

Er werden zeven federale of geregionaliseerde staten onderzocht. In de eerste plaats zijn dit alle federale of geregionaliseerde staten van de Europese Unie. Zoals België en Vlaanderen zijn zij verplicht de EU-richtlijnen om te zetten. Oostenrijk werd niet onderzocht omdat het tijdsbestek voor het onderzoek te kort was. Canada, Australië en de Verenigde Staten werden in het onderzoek opgenomen omdat deze landen een voortrekkersrol hebben gespeeld op het vlak van de discriminatiebestrijding. Nederland werd als enige niet-federale of geregionaliseerde staat in het onderzoek betrokken. Nederland heeft op het Europese continent immers een voortrekkersrol gespeeld op het gebied van discriminatiebestrijding en het was interessant om te kijken hoe niet-gefederaliseerde staten omgaan met de vraag over de inbedding van gelijkheidsorganen. Gebeurt dat centraal of is er in centrale staten toch ook sprake van decentralisatie?

Een eerste conclusie van dit rechtsvergelijkend onderzoek is dat in alle federale staten de bevoegdheid verdeeld is tussen het federale niveau en de deelstaten. De tweede conclusie is dat in elke onderzochte federale staat, er centraal-federale en deelstatelijke gelijkheidsorganen naast elkaar bestaan. De discussie die in België gevoerd wordt om een interfederaal orgaan op te richten is in andere federale landen nooit gevoerd. Men lijkt dat in die landen te aanvaarden als een logisch gevolg van de bevoegdheidsverdeling. Een mogelijke verklaring zou er in kunnen bestaan dat autonome overheden met de uitoefening van deze bevoegdheden een band kunnen creëren met de burgers. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat in het takenpakket van een handhavingsorgaan de controle van de eigen overheid zit. Autonome regio's geven deze controle niet graag uit handen en willen daarom een eigen orgaan creëren. Naar buiten uit wordt het dan ook duidelijk dat de regio zelf is staat om de strijd tegen discriminatie te voeren. Het kan verder als autonome regio belangrijk zijn om een stem te hebben in internationale instellingen.

In Nederland was er een discussie over de vraag of men één centraal gelijkheidsorgaan zou oprichten, dan wel meerdere regionale of lokale organen zou creëren. Men heeft in Nederland geopteerd om naast de centrale instelling ook lokale gelijkheidsorganen in het leven te roepen. Samengevat komt het er op neer dat elke gemeente een eigen orgaan moet oprichten of moet aansluiten bij een provinciaal orgaan. De lokale en provinciale organen functioneren er naast het centrale orgaan, de centrale Commissie Gelijke Behandeling.

Informatie op academisch niveau over de voor- en nadelen van aparte deelstatelijke organen was niet eenvoudig terug te vinden. Enkel in de Verenigde Staten was er empirisch

onderzoek beschikbaar. De conclusie is daar dat regionale deelstatelijke organen beter presteren dan federale organen. Deze conclusie is echter niet direct bruikbaar voor België.

In de literatuur kan men wel een aantal pro's en contra's terugvinden van aparte deelstatelijke organen (zie bijlage, p. 22). De voordelen van een apart deelstatelijk orgaan zijn voor eerst innovatie en beleidsresponsiviteit. Deelstaten kunnen fungeren als laboratoria van de democratie, ze kunnen experimenteren met nieuwe vormen van regelgeving en beleid. Dat beeld is ook gebruikt in de literatuur over federalisme en antidiscriminatie. Deelstaten experimenteren met nieuwe vormen van discriminatiebestrijding en met nieuwe vormen van handhaving en sancties. Ze willen daarom ook hun eigen autonome organen. In België is elk niveau bevoegd om eigen wetgeving aan te nemen die bijgevolg kan verschillen van niveau tot niveau. Een centraal handhavingsorgaan is logisch in een context van symmetrisch beleid. Autonomie leidt echter na verloop van tijd tot verschillende regelgeving. De ene werkt repressief, de andere meer proactief. Als de regelgeving uit elkaar groeit, dan zal ook de vormgeving van het handhavingsmechanisme noodzakelijkerwijze uit elkaar groeien. Een derde voordeel van een apart orgaan kan men onder de noemer rekenplichtigheid brengen. Gelijkeheidsorganen moeten onafhankelijk zijn. Dat vloeit voort uit de internationale teksten. Die onafhankelijkheid is nooit absoluut: ze worden immers gefinancierd met belastingsgeld. Er moet altijd één of andere vorm van controle zijn. Meestal is dat een parlementaire controle. Dit soort rekenschap is gemakkelijker te organiseren ten opzichte van de eigen bevoegde overheid. Een volgend mogelijk voordeel is focus en subsidiariteit. Dit zijn de argumenten die in Nederland werden aangehaald voor de oprichting van gedecentraliseerde organen. Een regionaal orgaan heeft een betere toegang tot informatie, kan makkelijker samenwerkingsverbanden tot stand brengen met regionale spelers en kan makkelijker beslissen de schaarse middelen in te zetten op een louter regionaal of lokaal probleem. Een laatste argument voor de oprichting van een eigen deelstatelijk orgaan is de dubbele bescherming. In landen waar discriminatiebestrijding een concurrerende bevoegdheid is, kan, wanneer er op het ene niveau iets misloopt, er op het andere niveau nog worden bijgestuurd. In België speelt dit minder omdat men met exclusieve bevoegdheden werkt. Het federale niveau kan dan niet inspringen op het regionale niveau, of omgekeerd.

Er zijn ook een aantal duidelijke nadelen aan de oprichting van een eigen deelstatelijk orgaan. Het eerste nadeel is coördinatie en efficiëntieproblemen. Als organen voor ongeveer dezelfde domeinen bevoegd zijn, dan bestaat het gevaar van tegenstrijdige praktijken. Een tweede nadeel zijn de hogere kosten. De oprichting van verschillende organen brengt onvermijdelijke kosten met zich, bijvoorbeeld overheadkosten. Een derde nadeel is de mogelijke verwarring bij de bevolking over het bevoegde orgaan. Het ontbreken van een 'one stop shop'. Waar moet men met zijn klacht naar toe? Uit de literatuur over andere federale staten blijkt dat in de praktijk overigens nogal mee te vallen. Er wordt meestal gewerkt met een intern systeem van doorverwijzing. Een laatste mogelijk bezwaar heeft betrekking op de onafhankelijkheid. Het risico van beïnvloeding door regionale of lokale beleidsmakers of de regionale opinie is groter bij een een-op-eenrelatie. Wanneer het orgaan verder verwijderd is van de bevoegde politieke instanties, dan zal het zich onafhankelijker kunnen opstellen.

2.3. *Conclusie*

De belangrijkste conclusie blijft dat er geen wetenschappelijk antwoord is op de vraag wat moet doorwegen. Het is een politieke aangelegenheid waarop het parlement een antwoord zal moeten formuleren.

3. Uiteenzetting door prof. Ides Nicaise

Prof. *Ides Nicaise* spreekt namens het interfederale Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, dat deel uitmaakt van het CGKR.

3.1. *Situering van het steunpunt*

Het steunpunt is een uitvloeisel van het Algemeen Verslag over de Armoede. Het was een uitdrukkelijke vraag van de verenigingen waar armen het woord nemen om na de afronding van het Algemeen verslag een permanent orgaan te creëren dat de dialoog tussen mensen in armoede en de rest van de maatschappij verder zou zetten. De principes van het Algemeen verslag zijn vertaald in het samenwerkingsakkoord dat is afgesloten tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten. De principes waren dat er een globaal beleid moest komen tegen armoede. Het is belangrijk een geïntegreerd beleid te voeren. Niet alleen thematisch, maar ook over de bevoegdheidsniveaus heen. Een belangrijk principe was dat armoedebestrijding een strijd is voor de realisatie van mensenrechten. Het bestaan van een samenwerkingsakkoord is een buitengewone kans. Er kan eensgezind een aantal beslissingen worden genomen die bekrachtigd zijn door wetgeving op al de verschillende niveaus. Dit leidt tot stabiliteit en rechtszekerheid.

De strijd tegen armoede is een kwestie van maatschappelijk conflict, dat zich overal kan voordoen, ook met overheden. Het steunpunt heeft een verregaande autonomie. Het heeft een eigen budget, een eigen beheerscomité met vertegenwoordigers die aangeduid zijn door de verschillende deelregeringen, een eigen begeleidingscomité en eigen agenda, die in grote mate bepaald wordt door de verenigingen waar armen het woord nemen. De opdrachten van het steunpunt zijn het permanent voeren van een dialoog tussen mensen in armoede en de rest van de samenleving, het toetsen van de armoederealiteit aan de mensenrechten, het uitwerken van beleidsvoorstellen hetzij op vraag, hetzij op eigen initiatief en het publiceren van het tweejaarlijks evaluatieverslag.

3.2. *Interfederalisering CGKR – overheveling steunpunt naar POD Maatschappelijke Integratie*

Momenteel wordt een beslissing over de interfederalisering van het CGKR overwogen. Het steunpunt zelf is altijd een interfederaal orgaan geweest. Prof. Ides Nicaise is tevreden met de interfederalisering van het CGKR. Dit vereenvoudigt de relatie van het steunpunt met dit centrum. Gelijktijdig is er in het federale regeerakkoord voorzien in de overheveling van het steunpunt naar de POD Maatschappelijke Integratie. Deze overheveling roept toch een aantal vragen op.

Zowel het CGKR als het steunpunt pleiten voor het interfederaal karakter van hun instelling. De argumenten daarvoor zijn gelijklopend. Het belangrijkste argument is dat van de burger en in het geval van het steunpunt dat van de verenigingen. Het perspectief van onderuit betekent dat het niet de burger is die moet zoeken tot welke overheid hij zich moet wenden als hij een bepaalde vraag of betrachting heeft. De éénloketfunctie is een essentieel argument om te pleiten voor een interfederaal orgaan.

Het voeren van een globaal beleid is van belang. Men mag verschillende problematieken niet uit elkaar trekken.

Een ander argument is de link met het Europese beleid. Europa treedt steeds meer op in allerlei domeinen. Europa profileert zich niet alleen op het economische beleid, maar ook steeds meer op het sociale. De link met Europa wordt het best vanuit één aanspreekpunt onderhouden.

Ook de kennisopbouw is een argument. Kennisopbouw is noodzakelijk voor een effectief beleid. Het is belangrijk de kennis te delen en zo efficiënt mogelijk aan te wenden.

Een interfederaal orgaan kan perfect op een asymmetrische manier werken.

In het federale regeerakkoord is een passage opgenomen over de overheveling van het steunpunt naar de POD Maatschappelijke Integratie. De besprekingen hierover zijn nog volop aan de gang. Binnen het steunpunt leven een aantal vragen bij de term overheveling. Uiteraard staat dit los van de verhouding met de POD Maatschappelijke Integratie, die opperbest is.

De vraag blijft wel of een federaal regeerakkoord een beslissing kan nemen die deels haaks staat op het samenwerkingsakkoord. Dient er niet voorafgaand een overleg plaats te vinden tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten? De gewesten cofinancieren het steunpunt. Als de overheveling doorgaat, gaan de gewesten dan nog bereid zijn bij te dragen in deze financiering en ambtenaren ter beschikking te stellen?

De vraag is wat men bedoelt met overheveling. Is dit ook fysieke integratie? Volgens een bepaalde interpretatie is de overheveling louter een logistiek onderbrengen van het steunpunt bij de POD.

Het is ook van belang om rekening te houden met de perceptie van het statuut van een dergelijk orgaan vanuit de bevolking en vanuit alle actoren, waarmee men netwerkt. Niet alleen het formele is belangrijk. De ganse Belgische samenleving moet erkennen dat dit steunpunt interfederaal werkt.

Een ander aspect dat vragen oproept, is de onafhankelijkheid van het steunpunt. Het onderbrengen van het steunpunt in een overheidsadministratie zou ook minstens de perceptie kunnen wekken dat die onafhankelijkheid in het gedrang zou komen.

Tot slot is er het aspect van de dialoogmethode. Het steunpunt werkt volgens een specifieke methode die heel wat menselijke investeringen vraagt. Het is een opbouwwerkachtige methode waarbij men achtergestelde doelgroepen positief discrimineert in een dialoog, hen langdurig ondersteunt en meer tijd geeft opdat zij min of meer op gelijke voet zouden kunnen dialogeren met andere maatschappelijke actoren. De vraag die rijst is of dit een taak van een overheidsadministratie is.

Bij een interfederalisering van het CGKR is het niet uitgesloten dat het steunpunt er nauwer mee zou gaan samenwerken. Samen kan men dan misschien evolueren tot een kern van een mensenrechteninstelling.

Tot besluit heeft het interfederale karakter van het steunpunt duidelijke voordelen. Het zou een nog sterkere tandem kunnen vormen met het CGKR. Die samenwerking wordt door het steunpunt sterk op prijs gesteld. Als er sprake zou zijn van de overheveling van het steunpunt naar de POD Maatschappelijke Integratie rijst de vraag welke modaliteiten er bij de overheveling denkbaar zijn.

4. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw *Ann Brusseel* verwijst naar de uiteenzetting van de heren *Vrielink* en *Sottiaux* die het hadden over de voor- en nadelen van aparte deelstatelijke organen. Zij heeft de indruk dat de studie gebruikt kan worden met het oog op één of ander resultaat. In de voordelen die de sprekers aanhalen voor aparte deelstatelijke organen ziet zij de dubbele bescherming als een voordeel dat niet van toepassing is in België. Wat de beleidsresponsiviteit en de duidelijke rekenschapsplichtigheid betreffen, hebben de sprekers een punt. De vraag rijst of dit geen twee samenhangende voordelen zijn. Zouden deze voordelen ook niet aanwezig zijn wanneer in één structuur de expertise gemakkelijk kan worden doorgegeven in plaats van met elkaar in concurrentie te treden. Burgers kunnen immers deel uitmaken van een gemeenschap terwijl zij in een andere regio wonen.

Volgens mevrouw Brusseel is het een vorm van discriminatie als je als Vlaamse Brusselaar geen degelijke democratische vertegenwoordiging hebt in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Waar kan men met dit soort klachten terecht? Werken binnen één structuur heeft meer voordelen dan de nadelen van aparte organen. Zijn de verschillen in regelgeving wel zo groot als de sprekers aangeven? Volgens haar niet. Een ander voordeel voor een apart deelstatelijk orgaan is volgens mevrouw Ann Brusseel een politiek voordeel, namelijk dat er een vlotte politieke sturing kan zijn. Heeft de burger daar echter veel baat bij?

Aan welke verschillen denkt prof. Ides Nicaise als hij verwijst naar de verschillende thema's tussen Vlaanderen en Wallonië in de behandeling van discriminatie? Welke thema's zijn dat dan?

Mevrouw *Elisabeth Meuleman* verwijst naar de deadline die Vlaanderen zichzelf heeft opgelegd, namelijk eind juni 2012. Als deze deadline niet wordt gehaald, zal men dan in overeenstemming met het regeerakkoord overgaan tot de oprichting van een apart regionaal orgaan? In hoeverre wordt deze deadline extern opgelegd of is dit een door Vlaanderen opgelegde datum? De dreiging van een boete door de EU is geweken want men heeft vastgesteld dat Vlaanderen ermee bezig is. Er lijkt enkel een interne Vlaamse reden te zijn om die deadline te respecteren. Is dit een correcte interpretatie?

Een tweede vraag van mevrouw Elisabeth Meuleman heeft betrekking op de onafhankelijkheid. Een van de nadelen van een regionale instelling is dat er politieke beïnvloeding zou kunnen zijn en een gebrek aan onafhankelijkheid. Hoe heeft men daar in andere landen een mouw aan kunnen passen? Volgens mevrouw Meuleman is dat gebrek aan onafhankelijkheid ook een nadeel van een federale instelling. Wat is de relatie van een dergelijke instelling met de overheid? Is de overheid vertegenwoordigd in de instelling? Volgens de Paris Principles mag de overheid geen deel uitmaken van een dergelijke instelling. Bij het steunpunt is blijkbaar al heel wat expertise aanwezig. Is een interfederaal orgaan niet te log? Ervaart prof. Ides Nicaise de door de andere sprekers aangehaalde nadelen?

De heer *Marc Hendrickx* is van oordeel dat deze studie wel duidelijk, objectief en neutraal is. Hij wil meer informatie over de nadelen van de interfederalisering. Wat zijn de voorwaarden om het bestaande orgaan in een interfederaal orgaan om te zetten?

De heer Hendrickx vindt dat prof. Ides Nicaise een particularistisch pleidooi hield voor een interfederaal orgaan. Het probleem is dat volgens het federale regeerakkoord het steunpunt het CGKR moet loslaten. Prof. Ides Nicaise hanteert volgens de heer Hendrickx een aantal clichés, platitudes om een interfederaal orgaan te verdedigen. Concreet wil de heer Hendrickx weten wat het probleem is met een onafhankelijk Vlaams orgaan?

Volgens mevrouw *Cindy Franssen* is de voorliggende studie een juridische en objectieve studie die niet tot doel heeft een politieke keuze te maken. De te maken politieke keuze staat al gedeeltelijke verwoord in de met redenen omklede motie van de meerderheid (*Parl. St. VI. Parl. 2011-12, nr. 1282/2*) ingediend na een interpellatie van de heer Ward Kennes. Daarin zijn de modaliteiten en krijtlijnen al uitgetekend.

Mevrouw *Fatma Pehlivan* sluit zich aan bij de voorgaande sprekers. De studie is volgens haar wel objectief. De politieke keuzes moet men zelf maken.

De heer *Boudewijn Bouckaert* stelt dat een van de argumenten die worden gegeven voor een orgaan op interfederaal niveau is dat de burger verloren zou lopen in de ingewikkelde bevoegdheidsverdeling. Hij vraagt aan prof. Ides Nicaise of dit niet op een eenvoudig technische manier kan worden opgelost? Niets belet, wanneer men een federaal, een Vlaams en een Franstalig gelijkheidsorgaan heeft, dat die samenwerken en een gemeen-

schappelijk loket, website organiseren en dat de klachten worden doorgestuurd naar het bevoegde orgaan. Is daar een bezwaar tegen?

Gelijkheid en non-discriminatie zijn abstracte begrippen waarvan het toepassingsdomein dan wel verschillend is bijvoorbeeld voor onderwijs, arbeid enzovoort. Daar is het misschien beter dat de expertise in exclusief Vlaamse handen blijft. Wat het draagvlak betreft, vindt de heer Bouckaert dat een gelijkheidsorgaan een belangrijke publieke functie heeft. Rechtseconomisch zou het theorema van Wallace Oates van toepassing kunnen zijn. Dit theorema stelt dat wanneer men naar een homogene politieke cultuur gaat, men de zaken beter kan regelen. Verschillende gelijkheidsorganen kunnen dan beter op de publieke opinie inspelen.

Mevrouw *Ann Brusseel* wil een misverstand rechtzetten. Ze heeft de neutraliteit van de studie niet in vraag willen stellen. De studie kan volgen haar wel aangewend worden voor mensen die een voorkeur hebben voor een beslissing in één of andere richting.

5. Antwoorden van de sprekers

5.1. Antwoorden van prof. *Stefan Sottiaux* en de heer *Jogchum Vrielink*

Prof. *Stefan Sottiaux* benadrukt dat men de studie zo objectief mogelijk heeft willen uitvoeren. Vandaar ook de oplijsting van de voor- en nadelen van de verschillende opties.

Zijn er voorbeelden van uiteenlopende wetgeving? Het non-discriminatiebeginsel en het gelijkheidsbeginsel zijn universele mensenrechten. Over de implementatie ervan in wetgeving en de handhaving ervan in horizontale verhoudingen tussen burgers onderling of verticaal tussen burger en overheid, verschillen de meningen, en dit zowel tussen landen als regio's. Zo is er de discussie tussen een repressieve en een preventieve handhaving. Een andere discussie is die, naast het opleggen van een verbod op discriminatie, van het opleggen van proactieve maatregelen zoals bijvoorbeeld diversiteitsplannen en evenredige arbeidsparticipatie. Dit zijn verschillende manieren om eenzelfde beginsel te implementeren. Dit verschilt in België, dit verschilt van regio tot regio en van land tot land.

Een andere vraag betrof de nadelen van onafhankelijkheid en de opmerking dat een instelling moeilijker te organiseren wordt in de mate dat ze dichter bij de burger staat. In de academische literatuur is er weinig terug te vinden over de voor- en nadelen hiervan. Het blijft een politieke discussie. In de Amerikaanse literatuur zijn er wat cases gerapporteerd, vooral over beïnvloeding van lokale stedelijke antidiscriminatiewetbureaus. Deze staan vaak onder druk van lokale burgemeesters of de lokale publieke opinie.

Op elk niveau moet de onafhankelijkheid worden gegarandeerd door de structuur van de instelling. De heer *Jogchum Vrielink* vult dit punt verder aan met een verwijzing naar de Paris Principles. Er wordt een onderzoeksrapport verwacht waarvan de conclusie in het verlengde ligt van de bevindingen in de Verenigde Staten. Het zijn vooral de lokale, gemeentelijke of stedelijke organisaties, ook in Europa, die de meeste pogingen tot beïnvloeding ondervinden. Deelstatelijke organen ondervinden dit minder. Nationale organen kennen deze beïnvloeding nog minder. Wat betreft het garanderen van onafhankelijkheid moet men zich echter van de Paris Principles ook niet al te veel voorstellen, en dit zonder aan deze principes afbreuk te willen doen. De organen die de toetsing van deze principes uitvoeren, gaan nogal uit van een papieren werkelijkheid, wat bijvoorbeeld blijkt uit het feit dat veel landen met een notoir slechte mensenrechtensituatie toch beschikken over instellingen met een A-status.

Prof. *Stefan Sottiaux* stelt dat wat de deadline betreft, het een politieke aangelegenheid is, waarover hij weinig kan zeggen. De heer *Jogchum Vrielink* vult aan dat de data waarschijnlijk om politieke redenen gekozen zijn, maar dat Vlaanderen momenteel wel in

gebreke is met de implementatie van zowel het IVRPH, als met de implementatie van verschillende Europese richtlijnen. Het is niet omdat er momenteel geen procedures hangende zijn of dat ze opgeschort zijn dat men nog jaren de tijd heeft om te beslissen.

De voorwaarden voor de hervorming van de huidige federale organen naar een interfederaal orgaan betekent volgens prof. *Stefan Sottiaux* dat men opnieuw zou moeten starten met een samenwerkingsakkoord waarin de structuur van het nieuwe interfederale orgaan wordt uitgewerkt en de bevoegdheden worden opgelijst.

5.2. *Antwoorden van prof. Ides Nicaise*

Prof. *Ides Nicaise* stelt dat een aantal vragen overlapt. Voor verschillen in accenten wat discriminatiebestrijding betreft, verwijst hij naar de ervaring in het steunpunt. Daar heeft men niet te maken met discriminatie als dusdanig, wel met accentverschillen in de thematische werking. Vlaanderen heeft duidelijk een heel eigen agenda wat armoedebestrijding betreft. Vlaanderen heeft als prioriteit de bestrijding van kinderarmoede naar voor geschoven. Het steunpunt is daar dan meer mee bezig, omdat men bijvoorbeeld deelneemt aan werkgroepen. Dit illustreert ook de flexibiliteit van een dergelijk orgaan. Er is immers geen federale toelating nodig om te kunnen inspelen op dergelijke vragen.

Bij het garanderen van de onafhankelijkheid van organen is het samenwerkingsakkoord een belangrijk gegeven. Het statuut van een dergelijk orgaan kan immers niet zo maar gewijzigd worden. Daarvoor is een wijziging van het samenwerkingsakkoord nodig. Prof. *Ides Nicaise* verwijst, bij wijze van voorbeeld, naar een conflict met de bevoegde minister over de wet op het leefloon. Er werd daarover een negatief advies uitgebracht door het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen. De wettelijke verankering, met onder meer een vastgelegde dotatie, gaf toen, indien dat nodig zou zijn geweest, een juridische bescherming tegen eventuele retorsiemaatregelen.

Ook de scheiding tussen het beheer en de inhoudelijke werking is een belangrijke garantie. Het steunpunt heeft een beheerscomité waarin de verschillende gefedereerde entiteiten vertegenwoordigd zijn. Dit is een college en de leden spreken in functie van het algemeen belang en de armoedebestrijding. De verschillende deelregeringen hebben ook besloten om geen politieke vertegenwoordiging af te vaardigen, maar mensen van de administratie en zelfs mensen van de verenigingen. Dit getuigt van een zeer groot vertrouwen. Het blijft een evenwichtsoefening. In de statuten is opgenomen dat het beheerscomité in de eerste plaats verantwoordelijk is voor de correcte uitvoering van het samenwerkingsakkoord. Het beheerscomité spreekt zich bijvoorbeeld niet uit over de programmatie. Deze wordt overlegd in een begeleidingscommissie, waar ook leden van het beheerscomité deel van uitmaken, maar daarnaast zijn er nog talrijke andere leden.

De nadelen van een interfederaal orgaan, zoals een loggere werking, onderschrijft prof. *Ides Nicaise* niet. Dat zou het geval zijn indien het om een politiek orgaan zou handelen, een orgaan dat tot besluitvorming moet komen. Het steunpunt is echter geen besluitvormingsorgaan, maar wel een advies- en overlegorgaan. Daardoor is er geen gevaar voor vertragingen in de werking van het steunpunt. Als het steunpunt een logge indruk zou geven, dan heeft dit eerder te maken met de gehanteerde dialoogmethode. Dit is een proces van lange adem. Dit mogelijke nadeel zal op termijn verdwijnen omdat door accumulatie van ervaring men in de toekomst zeer snel zal kunnen reageren op vragen van de overheid.

Dat een interfederaal orgaan minder innovatief zou zijn, betwijfelt prof. *Ides Nicaise*. Dit argument zou kloppen indien het een besluitvormingsorgaan betreft. De creativiteit is verzekerd doordat men een grote onafhankelijkheid heeft. Men is ook verbonden met allerlei actoren waardoor men zeer goed geïnformeerd is over allerlei creatieve ideeën van links en

rechts. Een voordeel van de interfederale werking is dat innovaties sneller kunnen worden doorgegeven.

Tot slot denkt prof. Ides Nicaise dat een interfederaal orgaan geen rem plaatst op het gegeven dat bevolkingen met een eigen cultuur dit zouden weerspiegelen in de werking van hun organen. Men is in de werking van het steunpunt immers niet gebonden door een perfecte symmetrie. Wel heeft men voor een aantal kernthema's Vlaams-Waalse tandems wanneer men vindt dat een thema vergelijkend moet worden behandeld. Het is ook perfect mogelijk om louter Vlaamse thema's te behandelen.

Er wordt terecht opgemerkt dat de nadelen van versnippering kunnen overbrugd worden door verschillende deelstatelijke organen onder één dak te brengen. In een interfederaal orgaan hoeft dit verschil echter niet zo groot te zijn.

6. Repliek

De heer *Boudewijn Bouckaert* vraagt zich af of de Vlaamse Regering zijn geloofwaardigheid niet begint te verliezen door het steeds voor zich uitschuiven van de deadlines. Einde juni 2012 is nog maar een zevental weken verwijderd. Het wordt dus wel zeer prangend. Men zal toch de nodige stappen moeten gaan zetten om zijn geloofwaardigheid te bewaren.

Boudewijn BOUCKAERT,
voorzitter

Marc HENDRICKX,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CGKR	Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
DEPA	decreet van 8 mei 2002 houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt
IVRPH	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
POD	Programmatorische Overheidsdienst

BIJLAGE:

Presentatie van de heer Jogchum Vrielink en prof. Stefan Sottiaux

Sectorale vs. algemene gelijkheidsorganen

Type orgaan	Voordelen	Nadelen
<i>Sectorale gelijkheidsorganen</i>	• Meer gericht op en verwant met specifieke doelgroepen • Zichtbaarheid van specifieke vormen van discriminatiebestrijding • Complexiteits- en (specifieke) vaardigheidsoverwegingen	• Versplintering • Dubbel werk / overlap • Inefficiëntie • Signaal van gelijkheidshiërarchie
<i>Geïntegreerd/algemeen gelijkheidsorgaan</i>	• Efficiënt(er) gebruik van middelen (financieel en cognitief) • Kruisbestuiving • Levelling-up • Ondeelbaarheid van discriminatie-ervaringen en -bestrijding • Zichtbaarheid, bekendheid en toegankelijkheid van instelling in het algemeen • Impact • Groter maatschappelijk draagvlak	• Risico van marginalisering van specifieke vormen van discriminatiebestrijding • Risico van 'factionalisme'

Algemene mensenrechteninstelling: voors en tegens

Type orgaan	Voordelen	Nadelen
Algemene mensenrechteninstelling	• Betere coördinatie en meer coherentie in mensenrechtenlandschap • Ontwikkeling van een 'mensenrechtencultuur' • Contactpunt voor internationale organisaties • Expertisecentrum inzake mensenrechten	• Financieel en budgettair Overstretching (vaak ruime taken vs. beperkte bevoegdheden en middelen) • Competitie met middenveld • Verlies aan exclusiviteit en zichtbaarheid van specifieke mensenrechten • Risico van interne tegenstellingen

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

Sectorale instellingen vs. geïntegreerde/algemene mensenrechteninstelling

Type orgaan	Voordelen	Nadelen
<i>Aparte sectorale mensenrechteninstelling en (incl. apart gelijkheidsorgaan)</i>	• Meer gericht op en verwant met specifieke doelgroepen • Zichtbaarheid van specifieke mensenrechten • Complexiteits- en (specifieke) vaardigheidsoverwegingen • Laat specifieke aanpak en focus toe	• Mogelijk dubbel werk bij overlap • Mogelijke afwijkend beleid tussen diverse instellingen • Kosten/efficiëntie
<i>Geïntegreerde algemene mensenrechteninstelling</i>	• Efficiënt(er) gebruik van middelen (zowel financieel als cognitief) • Kruisbestuiving • Ondeelbaarheid van mensenrechten • Zichtbaarheid, bekendheid en toegankelijkheid van instelling in het algemeen • Impact en weerbaarheid • Vermijdt dubbel werk, overlappingsen en forumshopping	• Marginalisering van specifieke mensenrechten • Conflicten en spanningen tussen mensenrechten → 'factionalisme', schisma's en marginalisering van sommige belangen • Andere focus/context • Noodzakelijk actief rond omstreken topics → 'besmetting' van minder omstreken opdrachten • Logge, bureaucratische instelling

Voor- en nadelen aparte deelstatelijke organen

VOORDELEN APARTE DEELSTATELIJKE ORGANEN	Nadelen aparte deelstatelijke organen
• <i>Innovatie</i>: meer flexibiliteit indien deelgebied wil experimenteren met nieuwe technieken • <i>Beleidsresponsiviteit</i>: één op één relatie tussen handavingsorgaan en de bevoegde overheid • <i>Duidelijkere rekenschapplichtigheid</i> ten aanzien van de bevoegde overheid • <i>Focus en subsidiariteit</i>: meer ruimte/flexibiliteit voor focus op regionale en lokale problemen • <i>Dubbele bescherming</i>: mogelijke disfuncties/onderfinanciering op ene niveau kunnen (afhankelijk van bevoegdheidsverdeling) op het andere niveau worden opgevangen	• <i>Coördinatie en efficiëntieproblemen</i>: mogelijk tegenstrijdige praktijken; niet delen/poolen van middelen, etc. • <i>Hogere kosten</i>: o.a. de overheid voor elk orgaan • <i>Mogelijke verwarring</i> over het bevoegde orgaan (ontbreken van 'one stop shop') • <i>Onafhankelijkheid</i>: groter risico van beïnvloeding door regionale of lokale beleidsmakers/publieke opinie